

**MEHRIBONLIK UYLARIDAGI IJTIMOIIY PEDAGOGIK
FAOLIYAT**

Muytdinova Adolatkhon Saidkamalovna – *University of Management
Future Technologies universiteti, Pedagogika va psixologiya fakulteti, 552-guruh
talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mehribonlik uylarida olib boriladigan ijtimoiy-pedagogik faoliyatning ahamiyati, asosiy yo‘nalishlari va samarali usullari tahlil qilinadi. Mehribonlik uylaridagi bolalar jamiyatning himoyaga muhtoj qatlamini tashkil etgani sababli, ularning ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy rivojlanishi pedagogik faoliyatning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Maqolada ta’lim va tarbiya jarayonini tashkil etish, psixologik qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy moslashuv, kasb-hunar o‘rgatish va kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish kabi masalalar keng yoritilgan. Shu bilan birga, ijtimoiy-pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirish bo‘yicha takliflar ham ilgari suriladi. Ushbu tadqiqot mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalarning ijtimoiy hayotga tayyorgarligini oshirishga qaratilgan amaliy yondashuvlarni o‘z ichiga oladi.*

Kalit so‘zlar: *Mehribonlik uyi, ijtimoiy-pedagogik faoliyat, ijtimoiy moslashuv, tarbiya, psixologik qo‘llab-quvvatlash, kasb-hunar ta’limi, bolalar himoyasi, kommunikativ ko‘nikmalar.*

Kirish

Jamiyatda turli sabablarga ko‘ra ota-onasiz qolgan yoki oilaviy sharoiti og‘ir bo‘lgan bolalar maxsus mehribonlik uylarida tarbiyalanadi. Bunday muassasalar bolalarning xavfsizligi, ta’lim olishi va shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur sharoitlarni yaratishga xizmat qiladi. Mehribonlik uylarida olib boriladigan ijtimoiy-pedagogik faoliyat esa bolalarning jamiyatga integratsiyalashuvi, ularning ruhiy va aqliy rivojlanishi, mustaqil hayotga tayyorlanishini ta’minlashda muhim o‘rin tutadi.

Ijtimoiy-pedagogik faoliyatning asosiy maqsadi mehribonlik uylari tarbiyalanuvchilarining ta’lim olish huquqini ta’minlash, ularni ma’naviy va axloqiy

jihatdan tarbiyalash, psixologik qo'llab-quvvatlash va kasbiy tayyorgarlik ko'rishlariga yordam berishdan iboratdir. Bolalarning kelajakda jamiyatda o'z o'rnini topishi, kasb-hunar egallashi va mustaqil hayot kechirishi uchun ularga ko'nikmalar berish zarur.

Bugungi kunda mehribonlik uylarida ijtimoiy-pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish masalasi dolzarb bo'lib, bu borada yangi pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada mehribonlik uylaridagi ijtimoiy-pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari, uning ahamiyati va samaradorlikni oshirish bo'yicha takliflar tahlil qilinadi.

Mehribonlik uylarida ijtimoiy-pedagogik faoliyatning ahamiyati

Mehribonlik uylarida ijtimoiy-pedagogik faoliyat bolalarning jismoniy, psixologik va intellektual rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan muhim jarayondir. Ushbu faoliyat bolalarning jamiyatga moslashishi, ta'lim olishi, kasb-hunar o'rganishi va kelajakda mustaqil hayot kechirishi uchun zarur sharoitlarni yaratishga xizmat qiladi. Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar ko'pincha ota-onasiz qolgan yoki og'ir oilaviy sharoit tufayli ijtimoiy himoyaga muhtoj bo'lgan shaxslardir. Shu sababli, ular uchun maxsus pedagogik yondashuv, ruhiy qo'llab-quvvatlash va jamiyat bilan integratsiyani ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Birinchidan, ijtimoiy-pedagogik faoliyat bolalarning ijtimoiy moslashuvini osonlashtiradi. Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar ba'zan ijtimoiy muloqot va jamiyatda o'z o'rnini topishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Shu boisdan, ularga kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish, jamoaviy ishlashni o'rgatish va jamiyatda o'zini erkin tutish uchun muhit yaratish lozim. Turli madaniy va sport tadbirlarida ishtirok etish, ijtimoiy loyihalarda qatnashish bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda kelajakda ijtimoiy muhitga tezroq moslashishga yordam beradi.

Ikkinchidan, ta'lim va tarbiya ijtimoiy-pedagogik faoliyatning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mehribonlik uylarida bolalar umumta'lim dasturlariga muvofiq ta'lim oladilar, biroq ularning ehtiyojlariga mos keladigan

maxsus pedagogik yondashuv talab etiladi. Ta'lim jarayonida bolalarning shaxsiy xususiyatlari, qiziqishlari va intellektual darajasi inobatga olinishi kerak. Bundan tashqari, axloqiy tarbiya ham katta ahamiyatga ega bo'lib, unga mehribonlik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik va halollik kabi qadriyatlarni singdirish kiradi.

Uchinchidan, psixologik qo'llab-quvvatlash mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar uchun alohida e'tibor talab etadigan yo'nalishdir. Ko'pchilik bolalar oilaviy muhitning yo'qligi, ajralish, ota-onasiz qolish kabi jarayonlardan ruhiy zarba olgan bo'lishi mumkin. Shuning uchun, ular bilan ishlashda professional psixologlarning ishtiroki muhim sanaladi. Psixologik treninglar, individual suhbatlar va stressni kamaytirish bo'yicha mashg'ulotlar bolalarning ruhiy holatini yaxshilashga yordam beradi. Bundan tashqari, pedagoglar ham bolalar bilan doimiy muloqotda bo'lib, ularga do'stona va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishi lozim.

To'rtinchidan, kasb-hunar va mehnatga o'rgatish ijtimoiy-pedagogik faoliyatning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar balog'at yoshiga yetganida mustaqil hayot kechirishlari kerak bo'ladi. Ular jamiyatda o'z o'rnini topishi uchun kasb-hunar egallashlari va mehnat ko'nikmalariga ega bo'lishlari zarur. Shu maqsadda, mehribonlik uylarida hunarmandchilik, texnologiya, qishloq xo'jaligi va boshqa sohalarga yo'naltirilgan kasbiy ta'lim kurslari tashkil etilishi lozim. Bu nafaqat bolalarning kelajakda moddiy mustaqilligini ta'minlash, balki ularning jamiyatga tezroq moslashishiga ham yordam beradi.

Beshinchidan, ijtimoiy-pedagogik faoliyat bolalar hayotida ijobiy motivatsiya yaratishda muhim rol o'ynaydi. Har bir bola o'zini jamiyatning ajralmas qismi deb his qilishi uchun ularni turli tanlovlar, tadbirlar va jamoaviy loyihalarga jalb etish kerak. Rag'batlantirish tizimi orqali bolalarning o'qishga va mehnatga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin. Masalan, yaxshi natijaga erishgan bolalar uchun maxsus sovrinlar, ta'lim grantlari yoki sayohatlar tashkil etilishi ularga qo'shimcha motivatsiya beradi.

Ijtimoiy-pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari

Mehribonlik uylarida olib boriladigan ijtimoiy-pedagogik faoliyat bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, u turli yo'nalishlarni qamrab oladi. Ushbu yo'nalishlar bolalarning ta'lim olishi, ijtimoiy moslashuvi, psixologik qo'llab-quvvatlanishi va kasbiy tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi. Quyida ijtimoiy-pedagogik faoliyatning asosiy yo'nalishlari kengroq yoritiladi.

Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar umumiy ta'lim dasturiga muvofiq bilim olishlari bilan birga, ularning ehtiyojlariga mos maxsus pedagogik yondashuv ham talab etiladi. Ushbu yo'nalishda quyidagi jihatlar muhim hisoblanadi:

- Individual yondashuv: Har bir bolaning qobiliyati, bilim olish darajasi va qiziqishlari inobatga olinishi kerak. Ayrim bolalar muayyan fanlarga nisbatan ko'proq qiziqish bildirsa, boshqalari uchun qo'shimcha yordam zarur bo'lishi mumkin.
- Axloqiy tarbiya: Bolalarga vatanparvarlik, halollik, mehnatsevarlik kabi qadriyatlarni singdirish muhimdir. Bu ularning jamiyatda o'z o'rnini topishiga va to'g'ri qarorlar qabul qilishiga yordam beradi.
- O'quv jarayonining zamonaviy usullar bilan boyitilishi: Interaktiv o'qitish metodlari, axborot texnologiyalaridan foydalanish, loyihaviy va amaliy mashg'ulotlar bolalarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar ko'pincha ota-onasiz qolish yoki oilaviy muammolar sababli psixologik travmalarga duch kelgan bo'lishadi. Shu sababli, ularning ruhiy holatini mustahkamlash va stressni kamaytirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilishi zarur.

Psixologik treninglar va maslahatlar: Bolalar bilan individual va guruhviy mashg'ulotlar o'tkazish orqali ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, hissiyotlarini boshqarish va jamiyat bilan muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirish mumkin. Muammolarni aniqlash va bartaraf etish: Psixologlar bolalarning ichki dunyosini o'rganib, ularning qiyinchiliklari va tashvishlarini aniqlash hamda kerakli yordamni ko'rsatishlari lozim. Stressdan xalos bo'lish usullari: Sport, san'at, musiqa va boshqa ijodiy mashg'ulotlar bolalarning ruhiy salomatligini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.

Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar jamiyatga moslashishda muayyan qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Shu sababli, ularga ijtimoiy muloqot va mustaqil hayot kechirish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni o'rgatish muhimdir. Jamoa bilan ishlash: Bolalar turli guruhlarda faoliyat olib borishi, jamoadagi o'z o'rnini topishi va boshqa odamlarga moslashishi uchun maxsus treninglar o'tkazilishi lozim.

Jamiyat bilan integratsiya: Bolalarni madaniy tadbirlarga, ekskursiyalarga, sport musobaqalariga va boshqa jamoaviy faoliyatlarga jalb qilish orqali ularning ijtimoiy hayotga moslashuvi osonlashadi. O'zini ifodalash qobiliyatini rivojlantirish: Nutqiy mashqlar, bahs-munozaralar, ijtimoiy loyihalar va san'at yo'nalishidagi mashg'ulotlar orqali bolalar o'z fikrlarini aniq va to'g'ri ifodalashni o'rganadilar.

Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar balog'at yoshiga yetganlarida o'z hayotlarini mustaqil ravishda davom ettirishlari kerak bo'ladi. Shu sababli, ularga kasb-hunar o'rgatish va mehnat bozoriga tayyorlash muhim yo'nalish hisoblanadi. Kasbiy yo'naltirish: Bolalarga ularning qiziqishlari va qobiliyatlariga mos kasb tanlashda yordam berish lozim. Buning uchun kasbiy maslahatlar, mutaxassislar bilan uchrashuvlar va amaliyotlar tashkil etilishi mumkin. Kasb-hunar kurslari: Texnika, hunarmandchilik, qishloq xo'jaligi, IT va boshqa sohalarga oid kasbiy kurslar bolalarga foydali mehnat ko'nikmalarini beradi.

Xulosa

Mehribonlik uylarida olib boriladigan ijtimoiy-pedagogik faoliyat bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu faoliyat ularning ta'lim olish jarayonini qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy hayotga moslashuvini osonlashtirish, psixologik barqarorlikni shakllantirish va kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorgarlik ko'rish kabi jihatlarni o'z ichiga oladi. Shuning uchun mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalarga nafaqat sifatli bilim berish, balki ularning shaxsiy rivojlanishi va mustaqil hayot kechirishga tayyorlanishi uchun ham har tomonlama qo'llab-quvvatlash zarur.

Birinchidan, ta'lim va tarbiya jarayonining to'g'ri yo'lga qo'yilishi bolalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularda ijtimoiy va

axloqiy qadriyatlarni shakllantiradi. Har bir bolaning qobiliyati va ehtiyojlariga mos individual yondashuv orqali ularning kelajakdagi muvaffaqiyati uchun mustahkam poydevor yaratish mumkin.

Ikkinchidan, psixologik qo'llab-quvvatlash va reabilitatsiya ishlari bolalarning ruhiy holatini barqarorlashtirishda katta ahamiyat kasb etadi. Mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalar ko'pincha qiyin bolalikni boshdan kechirgan bo'lishadi, shu sababli ularga psixologik yordam berish, ularning ichki hissiyotlarini tushunish va ularga mos yordam ko'rsatish zarur. Treninglar, terapiya mashg'ulotlari va san'at orqali ekspressiya metodlari bolalarga o'z his-tuyg'ularini boshqarishni o'rgatadi hamda stressdan xalos bo'lishga yordam beradi.

Uchinchidan, ijtimoiy moslashuv va muloqot ko'nikmalarini shakllantirish bolalarning jamiyatda o'z o'rnini topishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jamoaviy tadbirlarda ishtirok etish, sport va madaniy tadbirlarga jalb qilinish bolalarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi va ularga jamiyat bilan bevosita aloqa o'rnatish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, mehnat bozoriga moslashish va kasb-hunar o'rganish bo'yicha olib boriladigan ishlar bolalarning kelajakda mustaqil hayot kechirishlariga zamin yaratadi.

To'rtinchidan, sog'lom turmush tarzini shakllantirish ham ijtimoiy-pedagogik faoliyatning ajralmas qismi hisoblanadi. Jismoniy tarbiya mashg'ulotlari, sog'lom ovqatlanish odatlari va gigiyena qoidalariga rioya qilish bolalarning jismoniy va ruhiy sog'lig'ini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Bu esa ularning kelajakda sog'lom va faol hayot tarzini olib borishlariga yordam beradi. Mehribonlik uylarida olib borilayotgan ijtimoiy-pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirish uchun bir qator muhim chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim. Eng avvalo, pedagoglar, psixologlar va ijtimoiy ishchilar o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur. Har bir bola bilan individual ishlash tizimini joriy etish, zamonaviy ta'lim va tarbiya metodlarini qo'llash, shuningdek, bolalarning hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan yangi loyihalarni yo'lga qo'yish ushbu faoliyatning natijadorligini oshiradi.

Shuningdek, mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan bolalarni jamiyat bilan yaqinroq bog'lash va ularga teng huquqli shaxs sifatida munosabatda bo'lish

muhimdir. Turli tashkilotlar, nodavlat notijorat tashkilotlari va homiylarning qo'llab-quvvatlashi orqali bolalar uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratish mumkin. Shu bilan birga, oilaviy tarbiyaning o'rnini to'liq to'ldirish imkonsiz bo'lsa-da, mehribonlik uylarida bolalarga ishonch, e'tibor va mehr-muhabbat berish ularning kelajak hayotiga katta ta'sir ko'rsatadi. Xulosa qilib aytganda, mehribonlik uylarida ijtimoiy-pedagogik faoliyatning asosiy maqsadi bolalarni mustaqil hayotga tayyorlash, ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash va jismoniy hamda ruhiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashdir. Ushbu faoliyat kompleks yondashuvni talab qiladi va faqat ta'lim bilan cheklanib qolmay, balki bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun keng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan bo'lishi lozim. Kelajakda mehribonlik uylarida tarbiyalanayotgan har bir bola jamiyatda o'z o'rnini topa oladigan, o'ziga ishonchli va barkamol inson bo'lib yetishishi uchun davlat va jamiyat tomonidan doimiy e'tibor qaratilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakillantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.

7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo‘llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.